

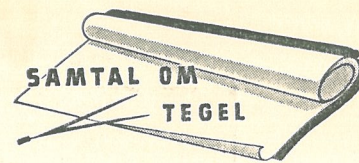


TEGEL

5-1951

TEGELMURNING

i höstrusk



Vi ha tidigare talat om faran att mura med surt tegel

Risken är störst på hösten.

Om teglet blir blött torkar det inte som under den torra årstiden.

Det kommer att ligga som en mörk klump i murverket och kanske frysa sönder under vintern.

Tänk på att tegelhögar och murverk måste vara skyddade för höstrusket.



*MURA, men
mura icke in fuktigt tegel!*

TEGELBRUKENS FÖRSÄLJNINGSAKTIEBOLAG

S T O C K H O L M

TEGEL

ORGAN FÖR SVERIGES TEGELINDUSTRIFÖRENING

Redaktionskommitté: Kapten H. STRÖM - Direktör J. BAUNGE - Ingenjör K. WRÅKE

Redaktör och ansvarig utgivare: Civilingenjör R. ELGENSTIERNA

Redaktionsombud: Ingenjör S. HENNINGSSON, Heby - Civilingenjör H. SCHLYTER, Göteborg
Ingenjör K. WRÅKE, Malmö - Ingenjör S. ÅLANDER, Sundsvall

Redaktion och expedition: ENGELBREKTSGATAN 29, STOCKHOLM, TEL. 10 80 51

Eftertryck utan skriftligt tillstånd förbjudet. Copyright. — Tryckeri AB Thule, Stockholm 1951

Nr 5 — 1951

ÅRGÅNG 41

INNEHÅLL

Armerade tegelväggar

En redogörelse för amerikanska metoder

Karl-Göran Ekblad

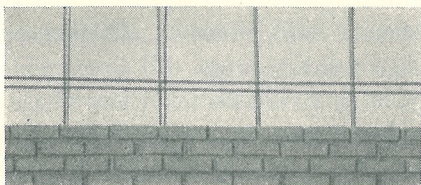
Karolinska Sjukhuset

Karolinska Institutet

Två bildrevyer

Hasse Billman

Den som efter att ha läst tekn. lic. K.-G. Ekblads inlägg i detta nummer önskar ytterligare upplysningar om armerade tegelkonstruktioner hänvisas bl. a. till artiklar av civiling. P. E. Hubendick i Tegel 1937 s. 75 och 165 samt av prof. Hj. Granholm i Tegel 1939 s. 71 och Tegel 1942 s. 53. Den sistnämnda artikeln är identisk med nr 16 i CTH:s Handlingar.



På omslaget: Karolinska Sjukhuset, huvudbyggnadens sydfasad

Två stora anläggningar i fasadtegel — Karolinska Sjukhuset och Karolinska Institutet — har under de senaste årtiondena växt upp intill varandra norr om Stockholm. De är båda goda exempel på nutida svensk byggnadskonst och det är bara att beklaga att inte fler byggnadsfackmän anser sig ha tid till ett besök därute. Måhända kan de båda "bildrevyerna" i detta häfte stimulera därtill.

Arkitekt H. Billman som svarar för både texten och bilderna — utom flygbilderna — påpekar att tegel förutom allt annat också är ett material i folkhälsans tjänst. Ärlig som han är vill han dock inte förneka att en och annan blivit frisk även på t. ex. Södersjukhuset.

ARMERADE TEGELVÄGGAR

av tekn. lic. Karl-Göran Ekblad

Den förste, som använde armering för att öka hållfastheten hos tegelmurverk, anses vara M. I. Brunel, vilken i början av 1800-talet tillämpade metoden vid byggande av en tunnel under Themsen. Sedan dess har självfallet konstruktionsprinciper och arbetsutförande ändrats i hög grad; speciellt under 1930-talet skedde en stark utveckling och metoden blev allmänt använd i länder som USA, Japan och Indien. Här i Sverige framfördes tankegångarna och omformades metodiken för svenska förhållanden av Hj. Granholm.

Den vanligaste och mest omskrivna armerade tegelkonstruktionen torde vara de armerade tegelbalkarna, men här skall i stället beskrivas en del nya typer av armerade tegelväggar, som under senare år framkommit i USA. Dessa armerade tegelväggar består i princip av ett yttre och ett inre tegelskal, mellan vilka man inlägger vertikal och horisontell armering, varefter mellanrummet fylls med cementvälling.

På USA:s västkust, i Indien och Japan har metoden varit i bruk en längre tid. Detta sammanhänger med att dessa områden är starkt utsatta för jordbävningar. Vid en dylik måste nämligen byggnadskonstruktionerna kunna upptaga horisontella krafter — en uppgift, för vilken den armerade tegelväggen är väl lämpad. Under senare år har därjämte metoden lanserats vid höghusbebyggelse i Chicago med mycket gynnsamt resultat.

De första armerade tegelväggarna murades på vanligt sätt, och armeringen inplockades så gott sig göra låt horisontellt och vertikalt i fogarna. Arbetet var besvärligt och ordentlig vidhäftning mellan armering, bruk och tegel var svår att er hålla. Efterhand som tekniken förbättrades, blev dock resultatet relativt tillfredsställande. För att förenkla arbetsmetodiken samt för att erhålla en korrekt och enkel inläggning av armeringsjärnen framkom ett stort antal specialtegel med förtagningar för armeringsjärnen.

De ovan nämnda svårigheterna vid utförandet i förening med det ur teknisk synpunkt mindre goda resultatet ledde så småningom till utformandet av en helt ny, förenklad väggtyp i USA.

Efter den förödande jordbävningen år 1933 med centrum i Long Beach, Kalifornien, utfärdades där en byggnadslag, som tog hänsyn till de horisontella jordbävningsskrafterna. De armerade tegelkonstruktionerna (kallade Reinforced Grouted Brick Masonry) fick härvid stor användning. Från Kalifornien har väggtypen sedan spritts både norr och öster ut.

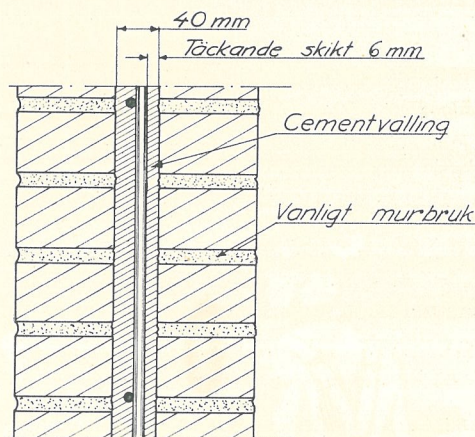


Fig. 1. Armerad tegelvägg av vanlig Kalifornientyp

Väggen består av två halvstensväggar med ett minsta inbördes avstånd av 40 mm enligt fig. 1. Om större laster skall upptagas, kan avståndet ökas. Inga som helst bindare av tegel är tillåtna, utan bruksfogarna får upptaga de horisontella krafterna. Vilket förband som helst får användas, även så att vertikala fogar kommer att ligga rakt över varandra. Ytter- och innerskiften behöver ej heller ligga i samma höjd, förutom där det av praktiska skäl är önskvärt, t. ex. vid öppningar eller murkrön. Om av hållfasthetsskäl stor vägg tjocklek skulle vara erforderlig, kan i stället ytterligare en halvsten läggas in. Denna muras då ej i

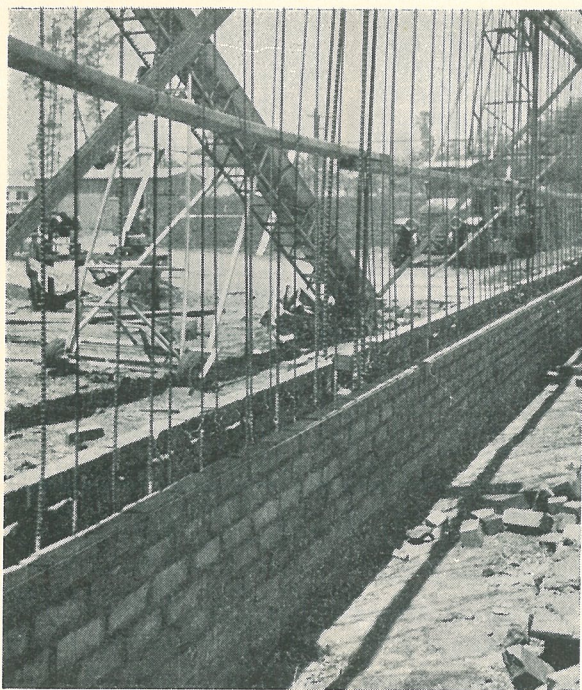


Fig. 2. Tegelvägg med osedvanligt kraftig armering

förband utan tryckes ned i den cementvälling, som under murningens gång hålles i mellan halvstensväggarna. Förtjockningar av väggen för pelare och dylikt är lätta att anordna.

Allt tegel i fasad- respektive innerytan muras med vanligt murbruk, varvid alla stöt- och liggfogar fylls. Efter hand som murningen fortskrider uppåt utfylles mellanrummet i väggen med cementvälling, som hålles ur en spann. Cementvällingen består av cement, någon kalk, sand samt vatten. Användandet erbjuder stora fördelar, i det att vällingen tack vare sin stora plasticitet erhåller utmärkt vidhäftning till tegel och armering. Den har så lös konsistens att den tränger in och fyller eventuella hålrum i ligg- eller stötfogar. Man bör dock ej glömma att lägga ned rätt stor omsorg på att fylla alla fogar vid själva murningen.

Trots den lösa konsistensen hos cementvällingen får man en mycket hög hållfasthet hos det bundna bruket. Orsaken härtill är, att teglet suger åt sig en mängd av överskottsvattnet, varigenom vattencementtalet blir lågt, innan bindningen börjar. Vid provning av oarmerade väggar murade dels på vanligt sätt och dels med användande av cementvälling, har det visat sig att de sistnämnda murarna haft en avsevärt högre hållfasthet än de förstnämnda.

För att erhålla bästa förband mellan tegel och bruk får teglet emellertid ej suga alltför mycket vatten. För att minska vattenuppsugningen får man i så fall först våta teglet.

Om cementvälling tränger fram på fasaden på grund av läckage, måste den omedelbart borttvättas med svamp och vatten, enär annars en missfärgning av fasadteglet skulle erhållas.

Beträffande armeringen kan nämnas, att de horisontella järnen inlägges på föreskriven plats av murarna och i allmänhet koncentreras till över- och underkant av väggen. Den vertikala armeringen — normalt \varnothing 12 c/c 60 cm — inlägges av armerare. Vid pelare och kontreforer lägges eventuellt erforderliga byglar i murbruksfogarna.

Konstruktions- och utförandebestämmelser för armerade tegelväggar framgår av "Uniform Building Code", 1949 Edition, som tillämpas över hela USA:s Stilla havskust.

Två olika sorters murbruk får användas: dels 1 : $\frac{1}{4}$: 3 (volymdelar cement : kalk : sand) med en cylinderhållfasthet av 175 kg/cm² och dels 1 : $\frac{1}{2}$: 4 $\frac{1}{2}$ med en cylinderhållfasthet av 125 kg/cm². Cementvällingen tillverkas alltid av den förstnämnda typen.

Påkänningarna i väggen kontrolleras med avseende på tryck, dragning och skjuvning på samma sätt som vid en vanlig betongkonstruktion. Maximipåkänningarna är exempelvis vid enbart tryck 25 resp. 19 kg/cm² för de olika brukssorterna, varvid en särskild kontrollant måste finnas. I annat fall tillåtes maximalt 13 kg/cm².

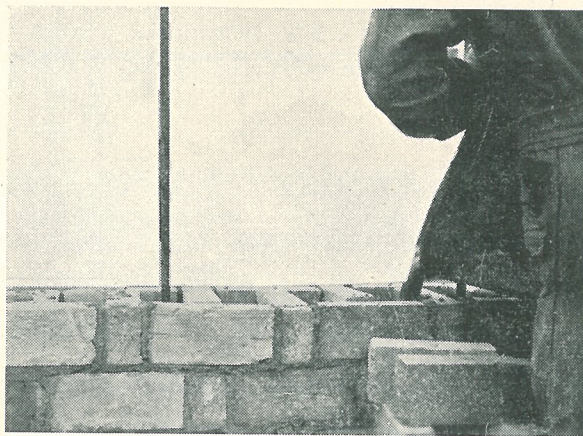


Fig. 3. $\frac{1}{4}$ -stens Chicagomur. Cementvällingen påfylls från ämbar. Teglet är omsorgsfullt fogat för att ej cementvällingen skall fläcka ner fasaden

I Chicago har man under senare år lanserat ett annat system av armerade tegelväggar (kallade Rowlock Reinforced Brick Masonry). Som tidigare nämnts finnes där ingen risk för jordstöt, utan väggtypen användes vid höghusbebyggelse för att upptaga de stora vertikala lasterna och har visat sig synnerligen gynnsam ur ekonomisk synpunkt.

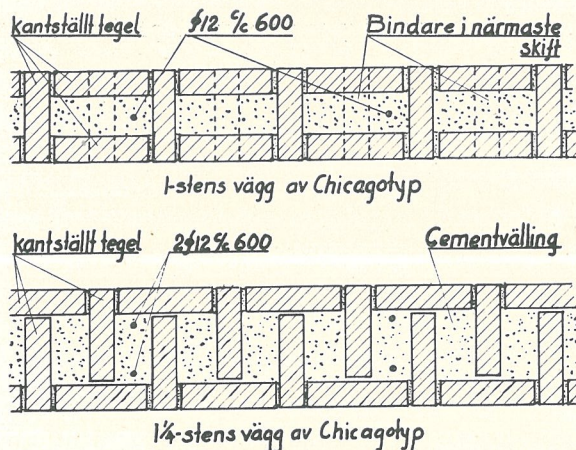


Fig. 4. Två mycket vanliga armerade tegelväggstyper

Väggen är ett slags hålmur med teglet ställt på kant i skift med omväxlande löpare och bindare (fig. 3, 4 o. 5). Murningen sker med cementbruk 1 : $\frac{1}{4}$: $2\frac{1}{2}$ (volymdelar cement : kalk : sand). I väggen uppkommer härvid ett hålrum, som är 9 cm vid en 20 cm:s vägg och 14 cm vid en 26 cm:s vägg. (Amerikanska tegel ha vanligen dimensionerna ca $200 \times 95 \times 55$ mm). Vertikala armeringsjärn \varnothing 12 placeras i väggen med ett c/c-avstånd av 60 cm. Horisontella järn \varnothing 9 inlägges i vart tredje skift efter hand som teglet lägges. Väggen göres sedan massiv genom att muraren håller i cementvälling ur en spann efter vart tredje skift. Vällingen har en blandning av 1 : $2\frac{1}{2}$ (volymdelar cement : sand) och skall ha en cylinderhållfasthet av minst

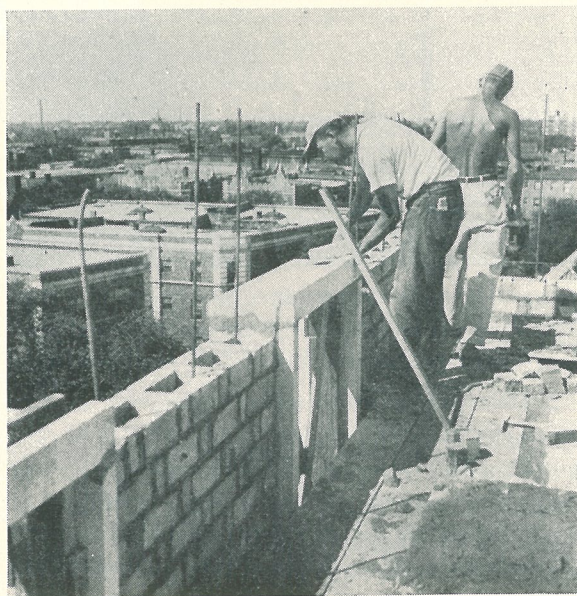


Fig. 5. Fabriksframställda betongkarmar inmurats i fönsteröppningarna

175 kg/cm². Genom igjutningen verkar väggen som en vertikal skiva, varvid sprickrisken vid ojämn sättning eller dylikt, blir avsevärt mindre än vid en vanlig tegelvägg.

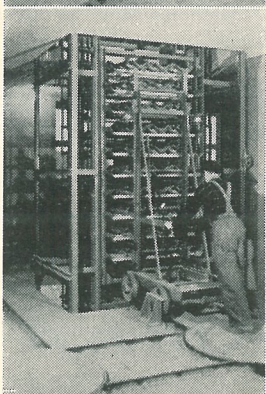
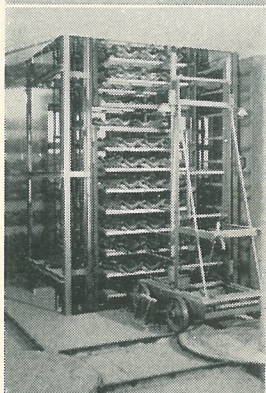
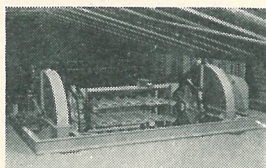
Inläggningen av järnen har visat sig lätt att utföra. De vertikala armeringsjärnen insättes av armerare, medan muraren själv lägger in de horisontella. Järnåtgången är ca 5 kg/m².

Det är intressant att se hur utvecklingen i USA liksom i Sverige går mot tunnare väggar. Då det amerikanska teglet endast är ca 20 cm långt har man ur hållfasthetssynpunkt inte kunnat klara sig med vanliga 1-stens väggar, utan har måst tillgripa ovan beskrivna armerade väggar. I de trakter, där dessa väggar kommit till användning, behöver man inte heller bekymra sig om värmeisoleringen. I Kalifornien är det alltid varmt och i Chicago är det visserligen kallt ibland, men eldningssäsongen är relativt kort och bränslet billigt, varför man inte har något större intresse för väggens värmeisolering.

Har då dessa armerade tegelväggar någon framtid i Sverige? I vårt klimat måste man för bostadshus alltid förse väggen med någon tilläggsisolering, lämpligen träullsplattor på samma sätt som man gör med vanliga 1-stensväggar. Då den armerade väggen alltid blir några cm tjockare än 1-stensväggen och dessutom blir dyrare än denna kan den således endast konkurrera med 1-stensväggen, när man kan utnyttja den armerade tegelväggens stora hållfasthet i vertikal och horisontell led. Med 1-stensväggen brukar man kunna mura 5—6 våningar om planlösningen är någotsånär förnuftig. I jämförelse med $1\frac{1}{2}$ -stensväggen blir den armerade väggen inkl. isolering något tunnare men den blir samtidigt förmodligen något dyrare. För vissa slag av industribyggnader, där man inte behöver någon tilläggsisolering bör den armerade tegelväggen väl kunna utnyttjas.

Det finns emellertid även vissa rent tekniska omständigheter, som gör att man inte utan vidare kan överflytta metoden till svenska förhållanden. I Amerika tillverkas sålunda nästan allt tegel utan sågspånsinblandning och brännes samtidigt mycket hårt, varför teglet suger betydligt mindre vatten än vad det svenska gör. Såvitt vi ej använder särskilt hårdbränt, tungt murtegel bli vi tvungna att doppa allt tegel, vilket är svårt att moderera och varigenom den färdiga väggen kommer att innehålla ganska mycket vatten, som på grund av den relativt täta kärnan av cementbruk får svårt att avdunsta.

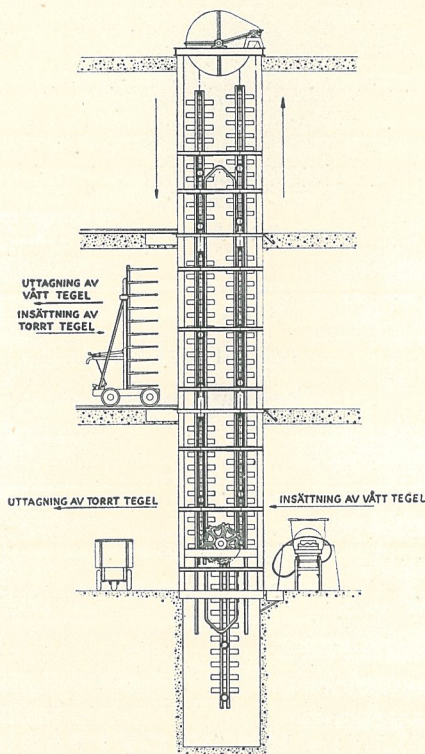
SVEDALA tegelmaskiner



SVEDALA automatiska hissrämselevator för transport av tegel mellan torkvåningarna

SVEDALA automatiska hissrämselevator arbetar samtidigt både som elevator och sänkstol.

Drivmaskineriet, som är automatiskt elmanövrerat, består av elmotor, fläktskyld snäckväxel och inbyggda maskinskurna kuggväxlar.



Arbetsprincip för automatisk hissrämselevator.



A-B. Åbjörn Anderson, Svedala

STOCKHOLM

TELEFONANROP: GJUTERIET, SVEDALA

GÖTEBORG



Redan snart 300 år

HAR TEGEL LEVERERATS
FRÅN LOMMA

Efter en hemställan till Konungen år 1682 då fabrikationen av tegel redan pågått ett par årtionden, beviljades tillstånd för tillverkning av tegel på "en plats wid Lomma nära Mallmoe wharest meckta bequemt och tienligt wara skall".

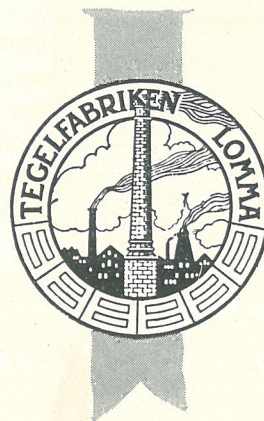
Genom sekler har våra bruk levererat tegel till gårdar, byar och städer och utvecklats till vad de nu äro — moderna fabriker med moderna resurser.

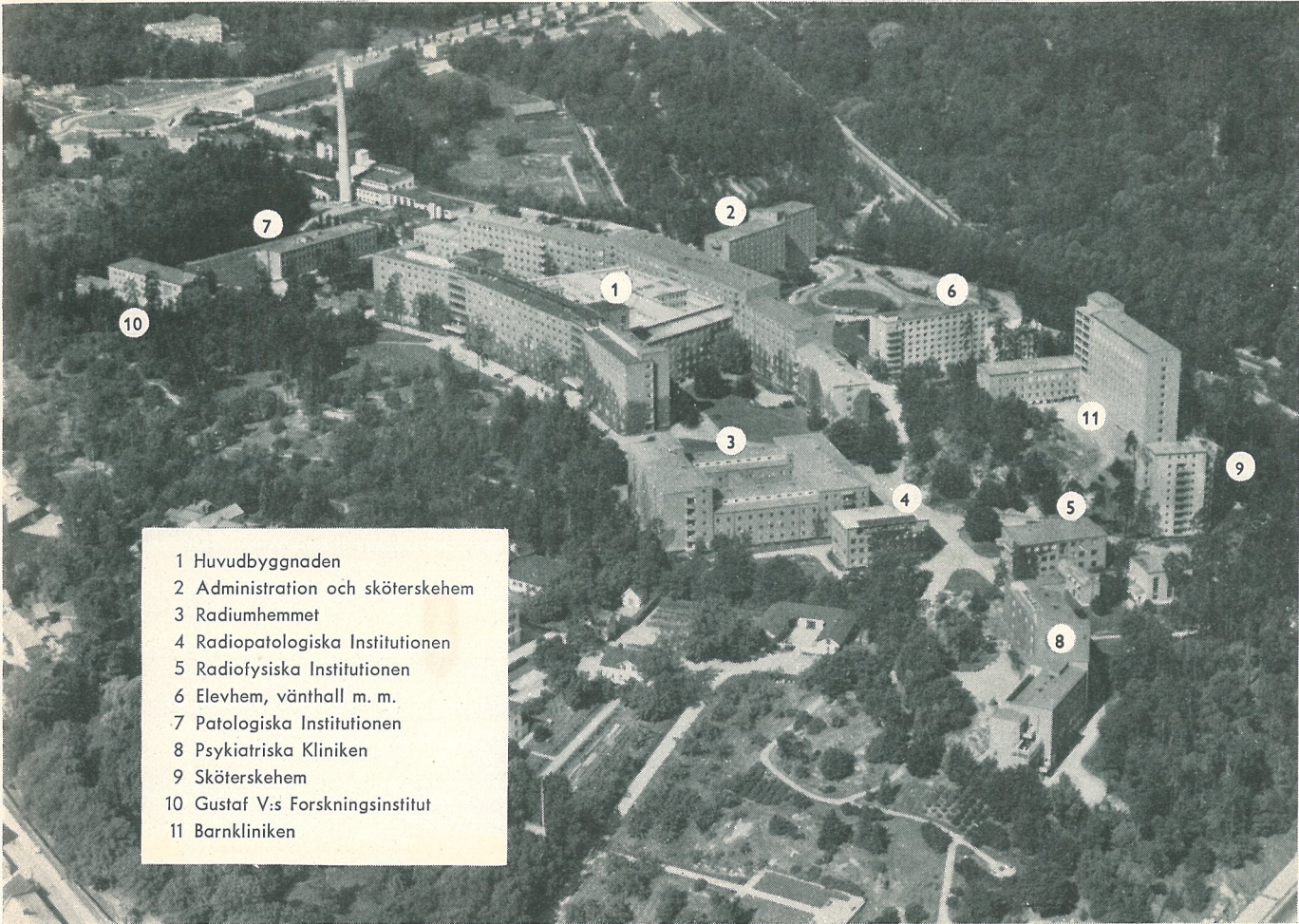
Ur tillverkningsprogrammet:

Gult och gulgrönt fasadtegel i olika nyanser.
Handslaget och strängpressat; Fulltegel och 78-hålstegel.

AB LOMMA TEGELFABRIK
LOMMA

Tel. Malmö 46 20 02
46 20 04





- 1 Huvudbyggnaden
- 2 Administration och sköterskehem
- 3 Radiumhemmet
- 4 Radiopatologiska Institutionen
- 5 Radiofysiska Institutionen
- 6 Elevhem, vänthall m. m.
- 7 Patologiska Institutionen
- 8 Psykiatriska Kliniken
- 9 Sköterskehem
- 10 Gustaf V:s Forskningsinstitut
- 11 Barnkliniken

Karolinska Sjukhuset, fotograferat av Oscar Bladh 1951. Bilden godkänd för publicering av Försvarsstaben

KAROLINSKA SJUKHUSET

Karolinska Sjukhuset är en statlig institution i vilken Stockholms stad och Stockholms län är medintressenter. Sjukhuset är — jämte Serafimerlasarettet — undervisningssjukhus för Karolinska Institutet.

Riksdagen beslöt år 1927 att förlägga Karolinska Sjukhuset (och Karolinska Institutet) till staten tillhörig mark inom nuvarande Solna stad. Dessförinnan hade man diskuterat en placering på Gärdet i Stockholm.

Efter beslut av 1930 och 1931 års riksdagar kunde byggnadsarbetena sättas i gång. För att leda dem tillsattes en särskild byggnadskommitté, i vilken bl. a. Carl Westman — sjukhusets chefsarkitekt —

ingick. Arkitekt Westman avled 1936, varefter hans arbete fördes vidare av arkitekterna Sven Ahlbom och Sven Malm.

Byggnads- och utrustningskostnaderna för Karolinska Sjukhuset uppgick per den 1 nov. 1951 till närmare 51 200 000 kr. I färdigt skick — åtskilliga byggnader återstår — kommer sjukhuset kanske att kosta dubbelt så mycket. Antalet vårdplatser är nu 1 440.

Alla byggnader har uppförts på entreprenad. Där entreprenaden varit "delad" anger bildtexten i det följande endast den entreprenör som svarat för murningarbetet. Allt fasadtegel har levererats från bruk tillhörande AB Mälardalens Tegelbruk.



Övre bilden:
Huvudbyggnaden från norr — entrésidan

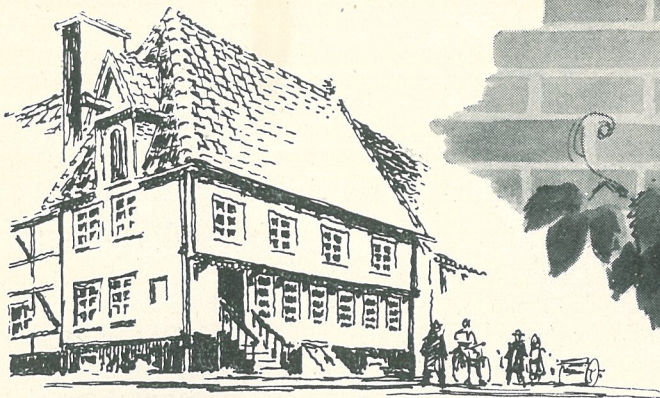
Bilden intill:
Huvudbyggnaden från sydväst

Huvudbyggnaden uppfördes 1932—1940. Arkitekter var Carl Westman och Sven Ahlbom och entreprenör för murningsarbetet byggmästare Anders Dunder. Fasaderna är uppförda med rött sandat stortegel från Röbo.

Sjukhuset invigdes officiellt av Gustaf V den 28 sept. 1940. Huvudbyggnaden har sedermera kompletterats med hudklinik (1945—48) och hormonlaboratorium (1948—49). Arkitekt för dessa avdelningar har varit arkitekt SAR Sven Ahlbom. Entreprenörer var AB Tekniska Byggnadsbyrå resp. byggmästare Dunder.

Av en framställning som denna kan man givetvis bara bilda sig en uppfattning om de olika byggnadernas yttre, inte om sjukhusets olika avdelningar eller om den verksamhet som där bedrivs. Den som är intresserad härför hänvisas till BORELL, FORSELL och KEY: *Karolinska Sjukhuset*, Stockholm 1944.





*I det traditionsrika köpmannahuset
Östergatan 6, Malmö, är de skånska
tegelbrukens kontor inrymt.*

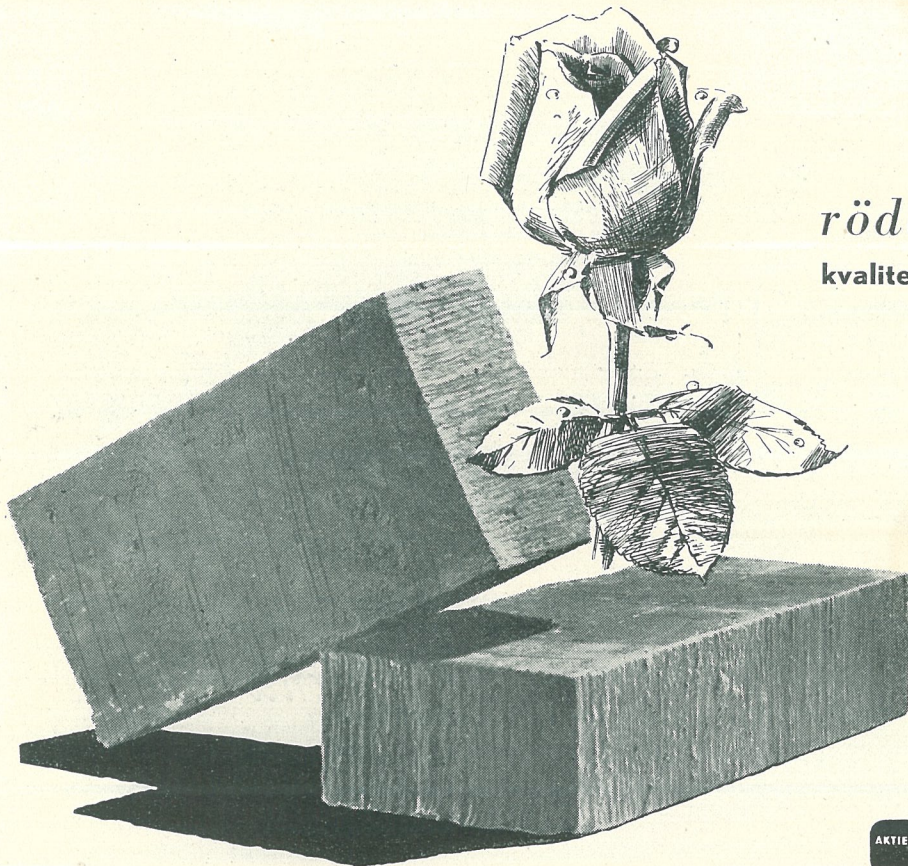
Konsultera oss gärna

Moderna byggnadskonstruktioner fordra noggranna beräkningar och materialens egenskaper måste till det yttersta utnyttjas för att största ekonomiska utbyte skall erhållas. Ingående kännedom om materialens tekniska egenskaper och möjligheter kräves av konstruktör och fackman. Byggnadsmaterialet framför andra — TEGEL — utgör härvid intet undantag.

Då Ni behöver upplysningar om TEGEL hänvänd Eder med förtroende till vårt kontor. Rön från praktiska försök och tegelbrukens laboratorier stå till Edert förfogande.

SKÅNETEGELBRUKENS
Centralkontor

Östergatan 6 · MALMÖ · Tel. 31831, 31832



Sennans röda fasadtegel

kvalitet med levande skönhet

Bygg med
Sennans röda
fasadtegel -
handslaget,
borstat, kvastat
och
maskinformat

*De varma,
vackra färg-
tonerna är en
fröjd för ögat...*

BEGÄR OFFERT!



När det gäller

TAKTEGEL

Se till att Ni får



från

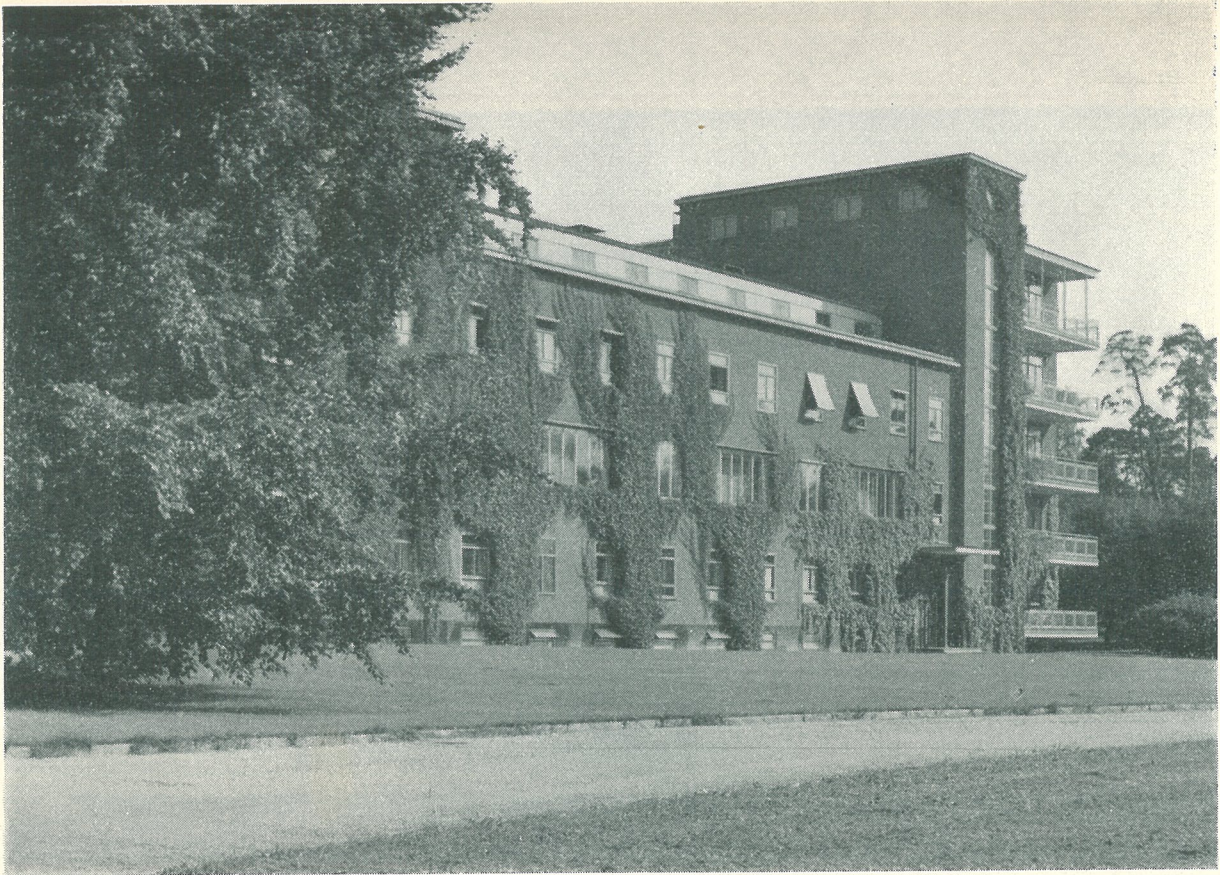
HEBY TEGELVERK, SKÖLDBERG & Co K/B, Heby

Tel. Namnanrop "Heby Tegelverk"

Telegr.-adr. "Hebytegel"

Skandinaviens största taktegel tillverkare. Årsproduktion 10 000 000 taktegel.



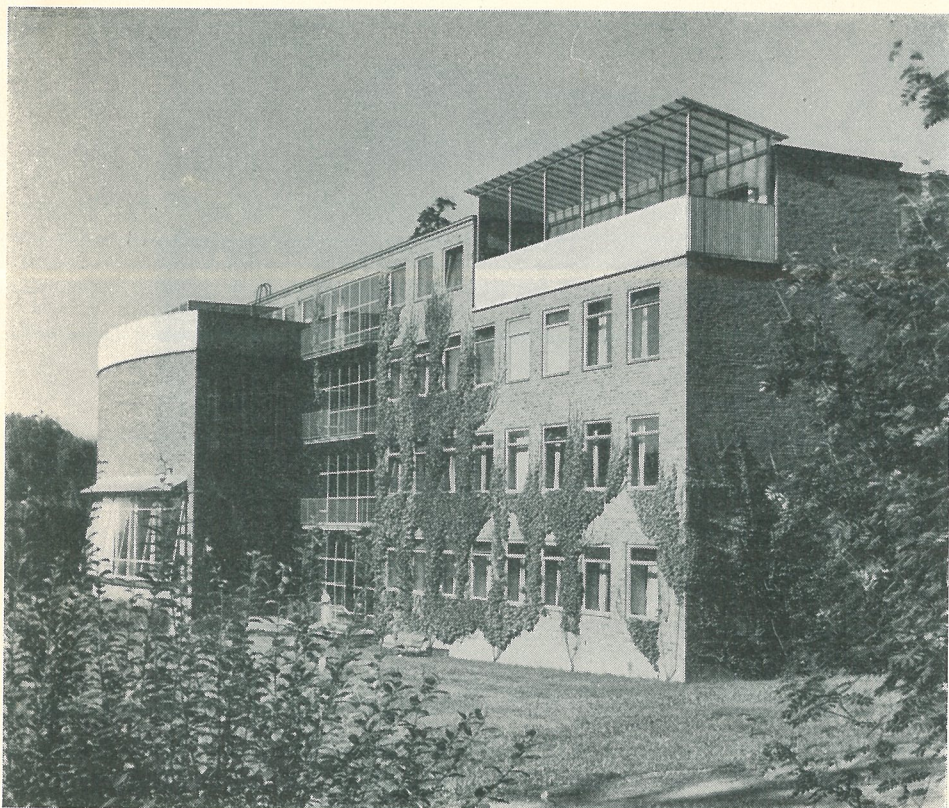


Radiumhemmet är ritat av arkitekt Carl Westman och uppfört av AB Kasper Höglund 1934—1937 med rött sandat $7,5 \times 25$ -tegel från Röbo. Det bildar tillsammans med Radiopatologiska Institutionen och Radiofysiska Institutionen (ritade av arkitekterna Carl Westman och Sven Malm och uppförda 1937—1938 av Ohlsson & Skarne AB)

Konung Gustaf V:s Jubileumsklinik för behandling och forskning rörande kräftsjukdomar. Halva byggnadskostnaden för kliniken täcktes av medel insamlade till konungens 70-årsdag samt av bidrag från Cancerföreningen i Stockholm. Se vidare publikationen *Konung Gustaf V:s Jubileumsklinik i Stockholm*, tryckt i Stockholm 1938.



Det lilla kapellet i det stora sjukhusets skugga. Byggt 1937. Arkitekt: Sven Malm, SAR. Entrepr: AB Skånska Cementgjuteriet. Gult, svagt chamotterat Röbotegel, $7,5 \times 25$ cm.



Patologiska Institutionen. Arkitekt SAR Sven Ahlbom. Byggmästare Axel Olsson. Uppförd 1938—1940 i rött sandat 7,5 × 30-tegel från Röbo.

Nedan: Elevhem, post, apotek, vänt-hall (till höger på bilden). Byggnaden är ritad av arkitekt SAR Sven Ahlbom och uppförd av AB Skånska Cementgjuteriet 1938—1940. Gult sandat stortegel från Bergsbrunna.

Elevhemmet är tillbyggt 1951. För tillbyggnaden (till vänster på bilden) svarar arkitekt Ahlbom och Bygg-Oleba Olle Engkvist AB. Här är använt gult sandat Röbotegel.

Bakom elevhemmet syns den nya barnkliniken.



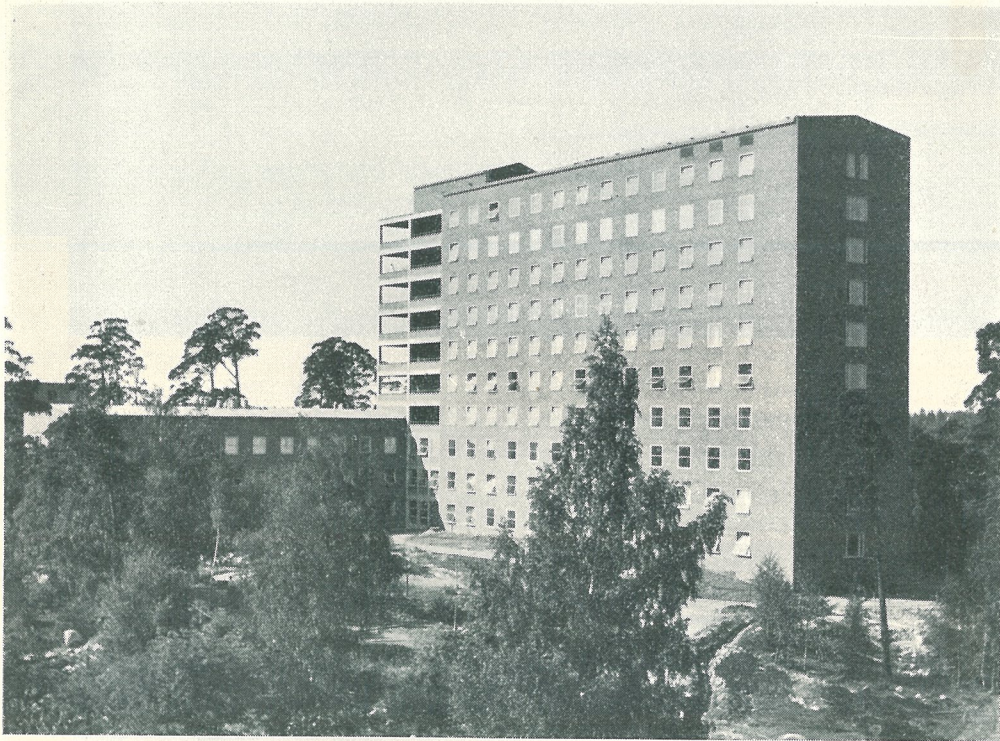
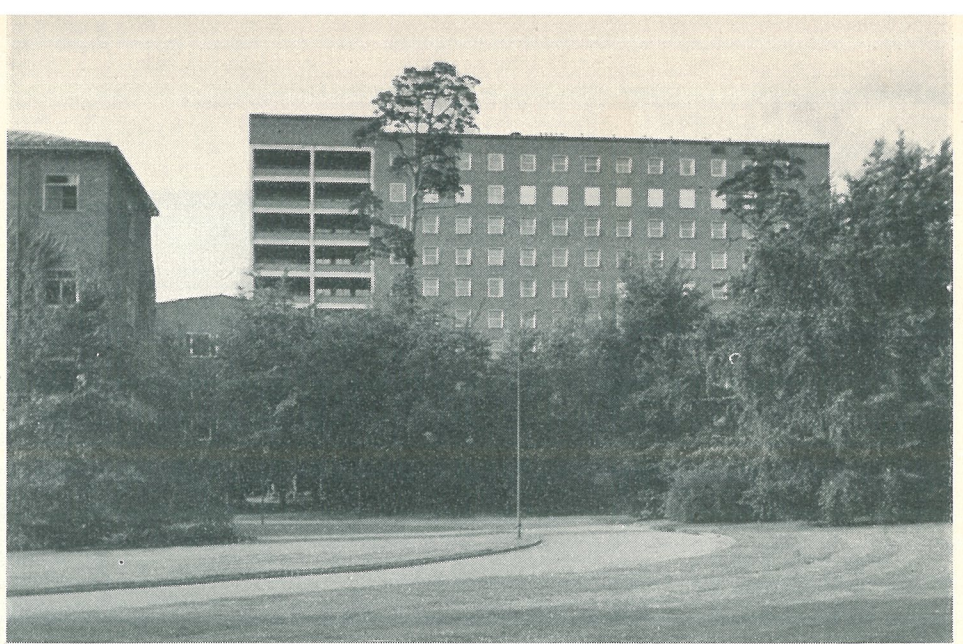


Konung Gustaf V:s Forskningsinstitut är helt uppfört med bidrag från konungens 80-årsfond. Den forskning som här bedrivs avser att komma till rätta med de invalidiserande folksjukdomarna — främst reumatism.

Arkitekt för byggnaden är Sven Ahlbom. Den byggdes på entreprenad av byggmästare Anders Dunder 1947—1948. Fasadteget är rött sandat Röbotegel av det större formatet.



Portalen till forskningsinstitutet — utförd i Ekebergsmarmor — är ett bland många exempel på god samverkan mellan tegel och natursten

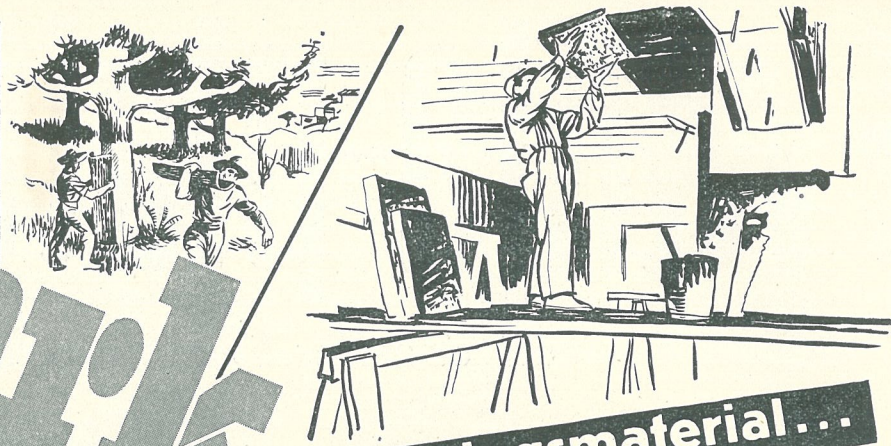


Barnkliniken eller — med ett finare namn — Pediatriska Kliniken är uppförd åren 1946—1950. För ritningarna svarar arkitekt SAR Sven Ahlbom och för murningsentreprenaden Olle Engkvist Byggnads AB. Fasadtegllet är rött sandat 7,5 × 25-tegel från Lina.

Slutbilden är från huvudbyggnadens sydsida och visar hur levande en tegelfasad kan te sig — om det vill sig väl.



KORK



- naturens eget isoleringsmaterial...

WMB korkplattor
kännetecknas av:
hög isoleringseffekt
låg fuktighets-
absorption
beständighet
mot röta

WMB korkplattor för isolering av kyl- och frysrum

Puts kan anbringas direkt på korkplattorna, som äro lätta att bearbeta och montera. Vid användning i kyl- och frysrum giva WMB korkplattor en effektiv, ekonomisk och motståndskraftig isolering. Vi utarbeta gärna förslag och offerter på isoleringsarbeten. Begär närmare upplysningar samt vår broschyr "WMB isoleringskork".

Isoleringsaktieföretaget

GÖTEBORG,
Tel.: 1971 20

STOCKHOLM,
109427

MALMÖ,
33207

SUNDSVALL,
56366

ÖREBRO
14547

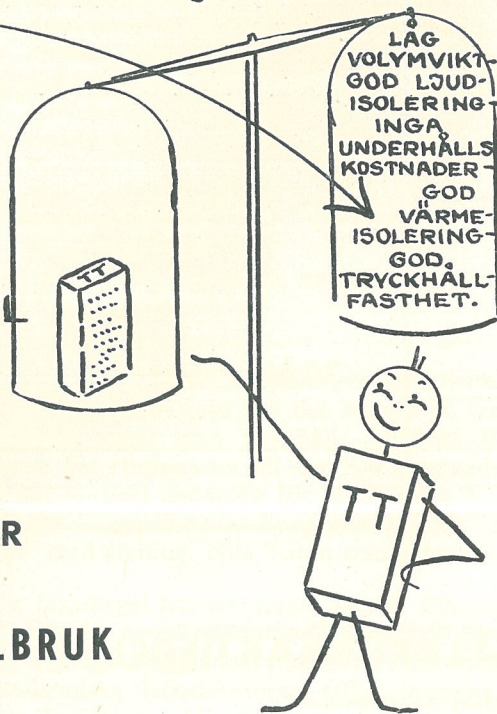
VÄGANDE SKÄL...

...FÖR ANVÄNDANDE AV
MÅNGHÅLTEGEL
FRAMTIDSTEGEL

MURTEGEL
TAKTEGEL
DRÄNERINGSRÖR

TENGGRENSTORPS TEGELBRUK

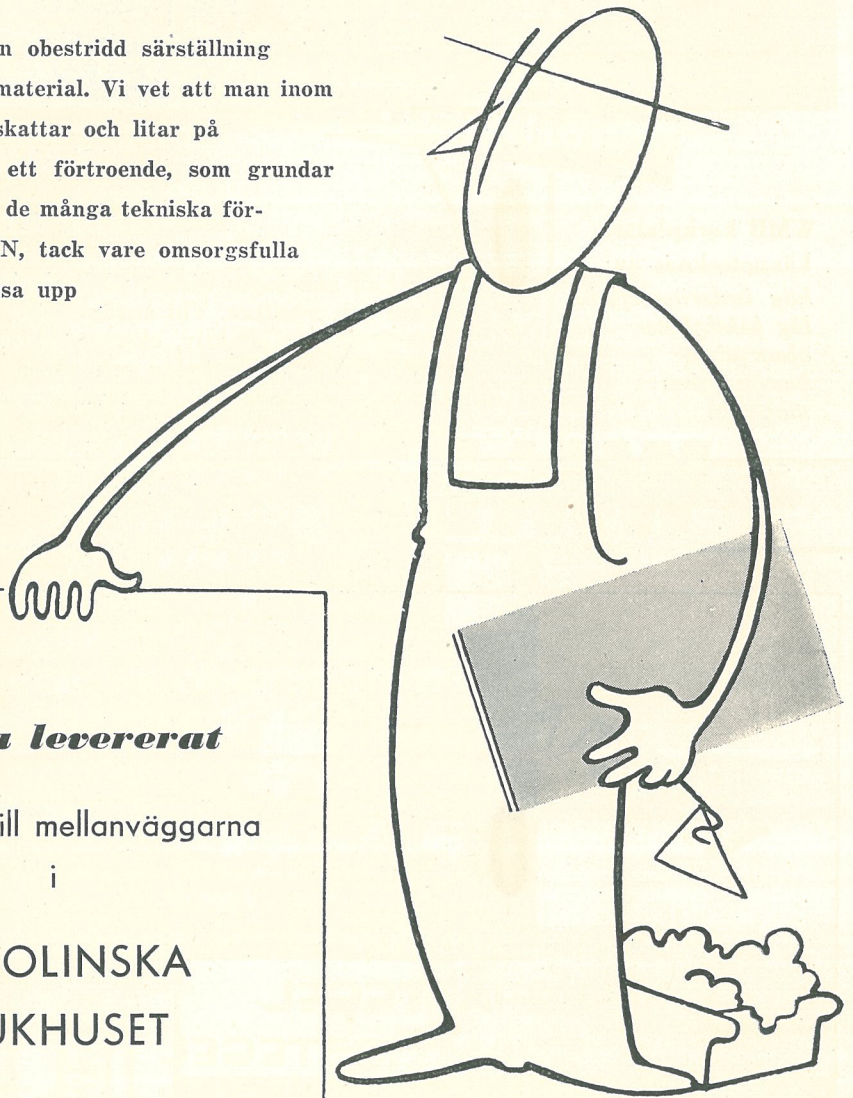
Vänernborg - Tel. 1251 växel



Walla-plattan

ett överlägset mellanväggsmaterial

WALLA-PLATTAN intar en obestridd särställning
bland mellanväggsmaterial. Vi vet att man inom
byggkretsar sedan många år uppskattar och litat på
WALLA-PLATTAN, ett förtroende, som grundar
sig på den höga kvaliteten och de många tekniska för-
delar WALLA-PLATTAN, tack vare omsorgsfulla
tillverkningsmetoder, kan visa upp



Vi ha levererat

plattorna till mellanväggarna

i

KAROLINSKA
SJUKHUSET

70.000 m² = 560.000 plattor

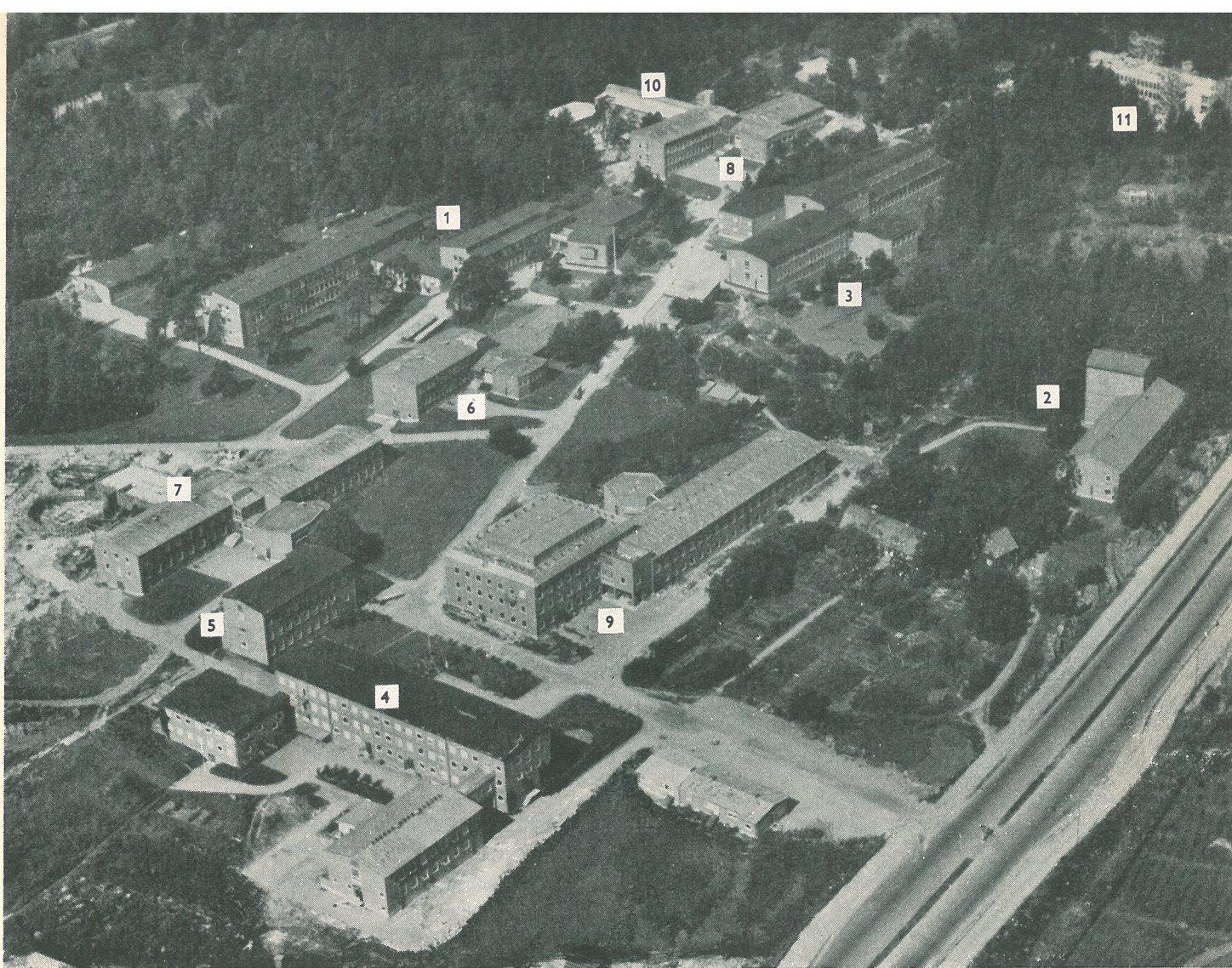
TEGELBRUKSAKTIEBOLAGET WALLA



KATRINEHOLM

POSTADRESS: KATRINEHOLM

TEL.: TEGELBOLAGET



Karolinska Institutet

Karolinska Institutet är en medicinsk högskola i Stockholm och att jämföra med de medicinska fakulteterna i Lund och Uppsala. Ännu en medicinsk högskola håller på att växa fram i Göteborg. En speciell uppgift för institutet är att utse Nobelpristagare i medicin.

Karolinska Institutet hade tidigare lokaler på Kungsholmen i Stockholm. 1936 utlystes en arkitekttävling avseende nya byggnader för institutet på det s. k. Norrbackaområdet norr om Stockholm. Tävlningen avgjordes följande år och vanns av arkitekt *Ture Ryberg*.

Flygbilden, tagen av fotograf Oscar Bladh 1951 och godkänd av Försvarsstaben för publicering, visar:

- 1 Statens Institut för Folkhälsan
- 2 Administration. Bibliotek
- 3 Anatomi. Histologi
- 4 Medicinska Nobelinstitutet. Biokemi. Cellforskning
- 5 Medicinska Nobelinstitutet. Neurofysiologi
- 6 Farmakologi
- 7 Fysiologi
- 8 Rätts- och Statsmedicin
- 9 Kemi
- 10 Statens Rättsläkarstation
- 11 Statens Farmaceutiska o. Rättskemiska Laboratorier

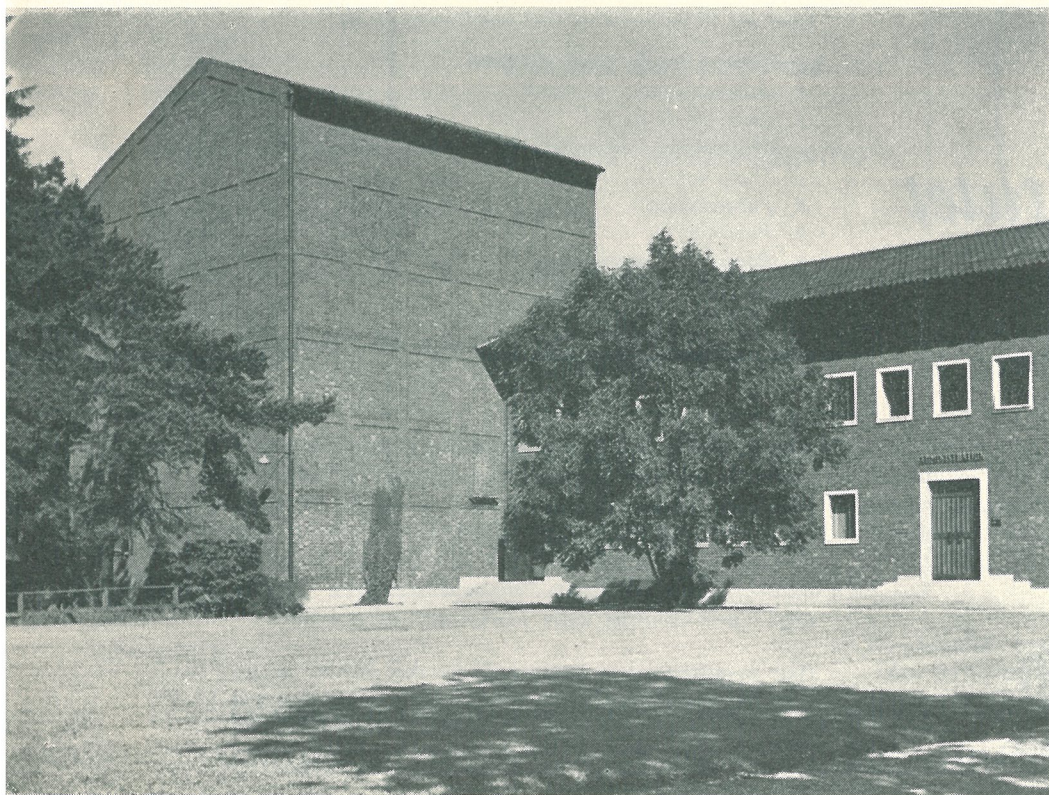
1944 lades grunden till institutets administrationsbyggnad. Sedan dess har det byggts på området praktiskt taget utan uppehåll. Arkitekt Ryberg svarar för ritningarna till samtliga byggnader och de har — med undantag för Medicinska Nobelinstitutet — uppförts av *Byggnadsstyrelsen* "i egen regi" med civiling. Nils Torén som arbetschef.

Allt fasadtegel har levererats av AB Mälardalens Tegelbruk — med undantag för teglet till den ännu inte färdiga byggnaden för de farmaceutiska och rättskemiska laboratorierna, vilket kommer från Sala Tegelbruks AB.



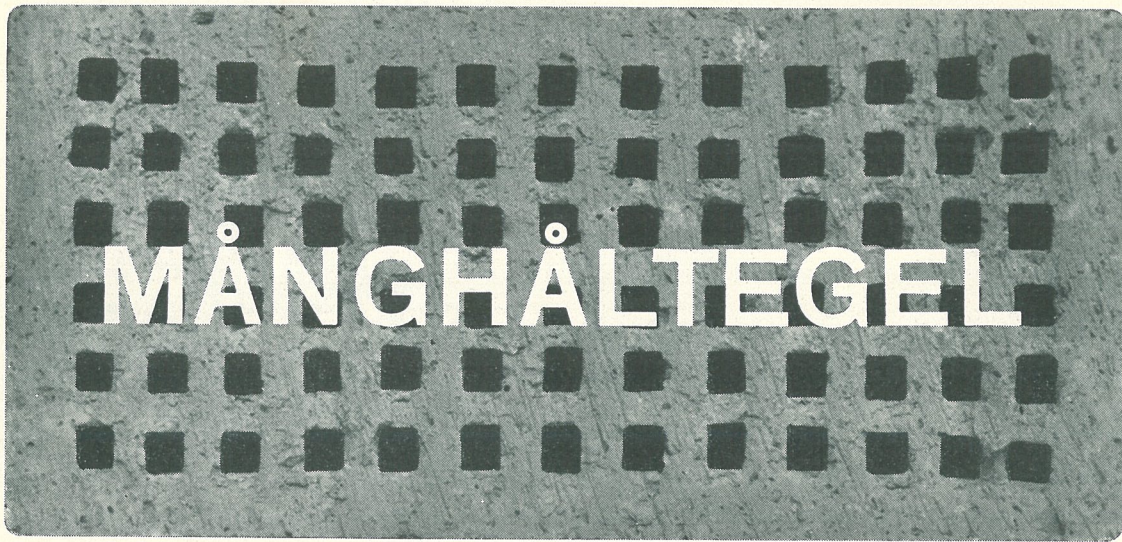
Statens Institut för Folkhälsan, uppfört 1938—1940 i rött sandat 7,5 × 25-tegel från Röbo.

Statens Institut för Folkhälsan, Statens Rättsläkarstation, Statens Farmaceutiska Laboratorium och Statens Rättskemiska Laboratorium är från Karolinska Institutet fristående institutioner.



Biblioteks- och administrationsbyggnad för Karolinska Institutet, uppförd 1944—1946.

Rött sandat 7,5 × 25-tegel från Brogård.



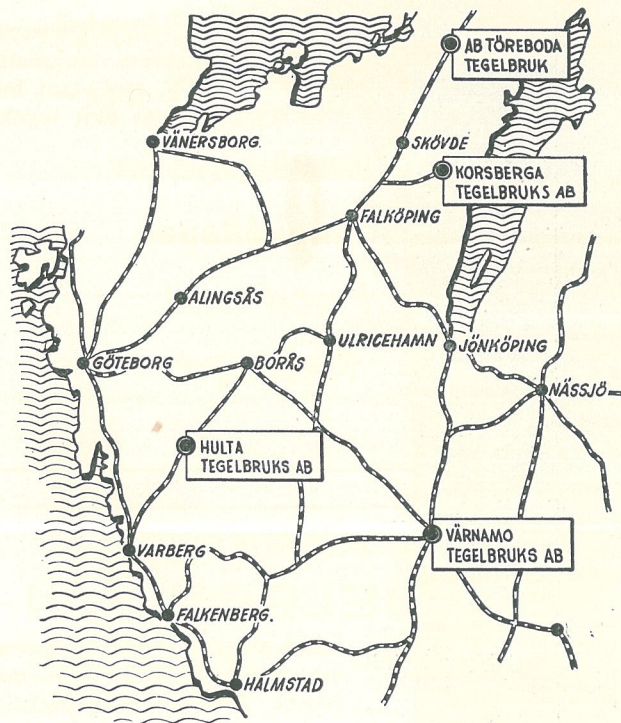
Hög värmeisolering

Hög tryckhållfasthet

A.-B. Nabbensbergs Tegelbruk

Vänernsberg - Tel. 5

VÄLJ MED OMSORG — välj Edert tegel



från

- ★ AB Töreboda Tegelbruk
Tel. Töreboda 67, 607
- ★ Korsberga Tegelbruks AB
Tel. Korsberga 1
- ★ Hulta Tegelbruks AB
Tel. Kinna 410 45
- ★ Värnamo Tegelbruks AB
Tel. Värnamo 100 98, 106 38

VI

garantera förstklassigt tegel
erbjuda en rikhaltig sortering
utlova kortaste leveranstid

THILÉN-BOLAGEN

Huvudkontor: Värnamo Tegelbruks AB
Tel. 100 98, 106 38

TEGEL- KONTORET

Skaraborgs läns Tegelförsäljnings-
förening u. p. a.

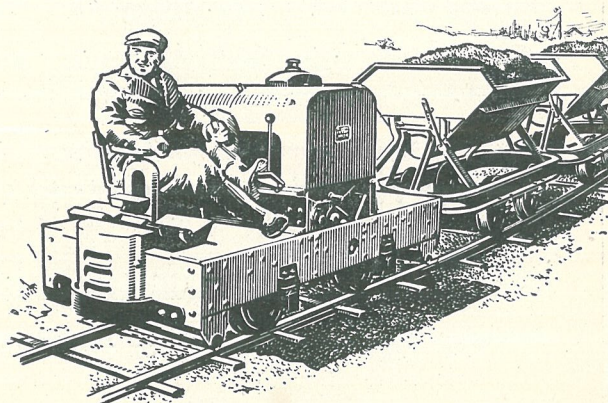
Telefon 873 — Skövde

*Specialförsäljning av
tegelvaror*

Anslutna tegelbruk:

Almnäs, Annefors, Hålltorp, Igelstorp,
Ingelsby, Korsberga, Kvänum, Mariedal,
Mariesjö och Töreboda.

SIMPLEX diesellok



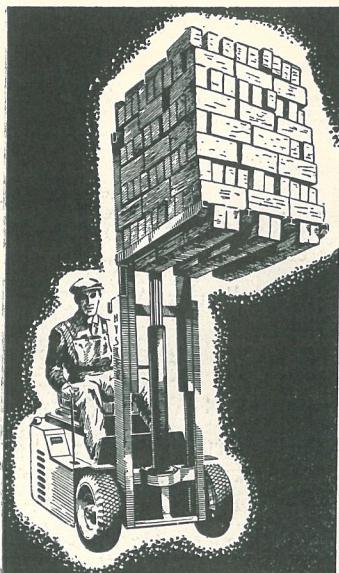
Simplex diesellok är ett driftsäkert
och ekonomiskt engelskt kvalitetslok
av robust och ändamålsenlig kon-
struktion. Levereras för olika spår-
vidder och tjänstevikter. Kort leve-
ranstid. Begär katalog och offert!

*Simplex diesellok har
levererats till såväl stat-
liga och kommunala
verk som till ett flertal
enskilda industrier.*

Ensamförsäljare:

CARL STRÖM AB

Lästmakaregatan 14-16, Stockholm C · Växel 235400



Skär ner kostna-
derna för TEGEL-
hanteringen med
den nya automa-
tiska tegelgrip-
gaffeln — SAHLIN-
gaffeln

**SAHLIN-
gaffeln är**

- utexperimenterad under praktiska förhållanden vid SALA TEGELBRUKS AB
- tillsammans med HYSTER "20" prövad i färdigt skick och under full produktion i över två år

**HYSTER
"20" +
SAHLIN-
gaffeln =
rationell
TEGEL-
hantering**

Begär prospekt och
närmare upplysningar

NILSONS MASKIN AB

Huvudk.: SUNDBYBERG
Tel. STOCKHOLM 28 26 10

Filialer:
SUNDSVALL — BODEN

Taktegel 1- och 2-kupigt

Tegelrör 40-200 mm

Mellanväggsplattor

Månghåltegel

Poröst tegel

Fasadtegel

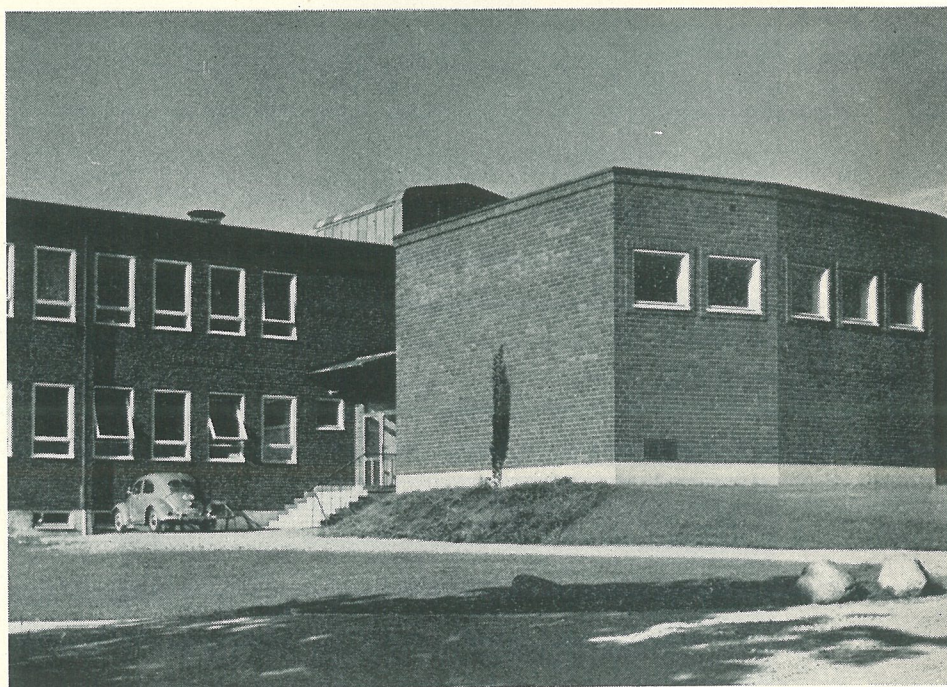
**AB FÖRENADE
TEGELBRUKEN**

LINKÖPING

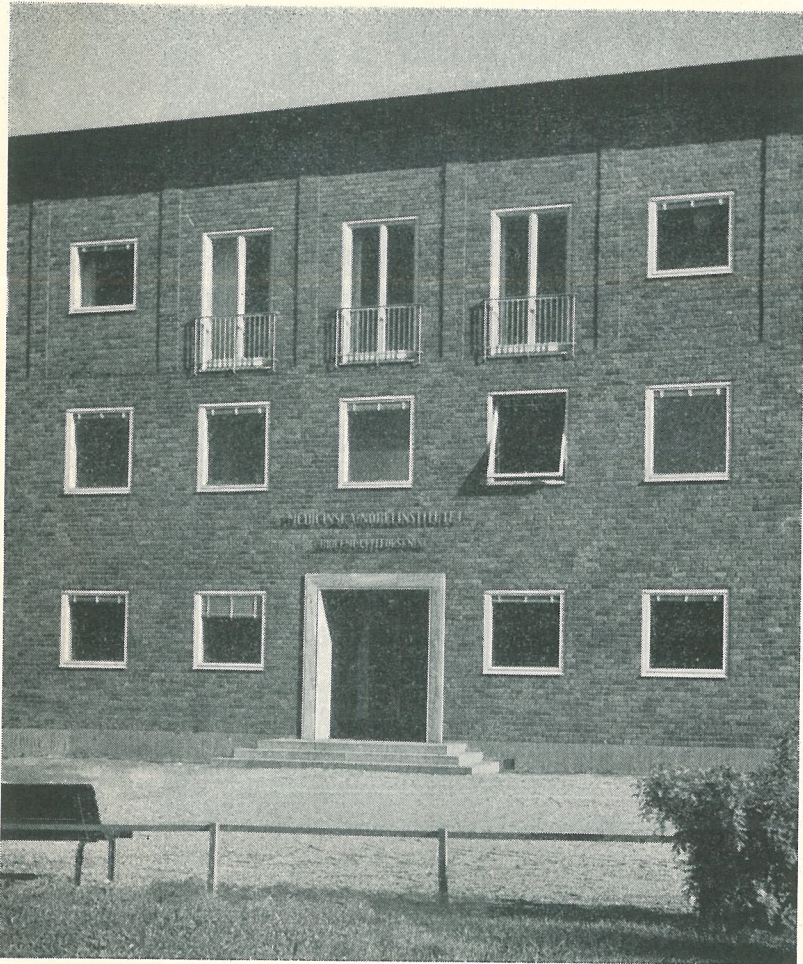
TELEFON 20201



Byggnad för de anatomiska och histologiska avdelningarna, uppförd 1945—1947. Rött sandat fasadtegel från Brogård, 7,5 × 25.

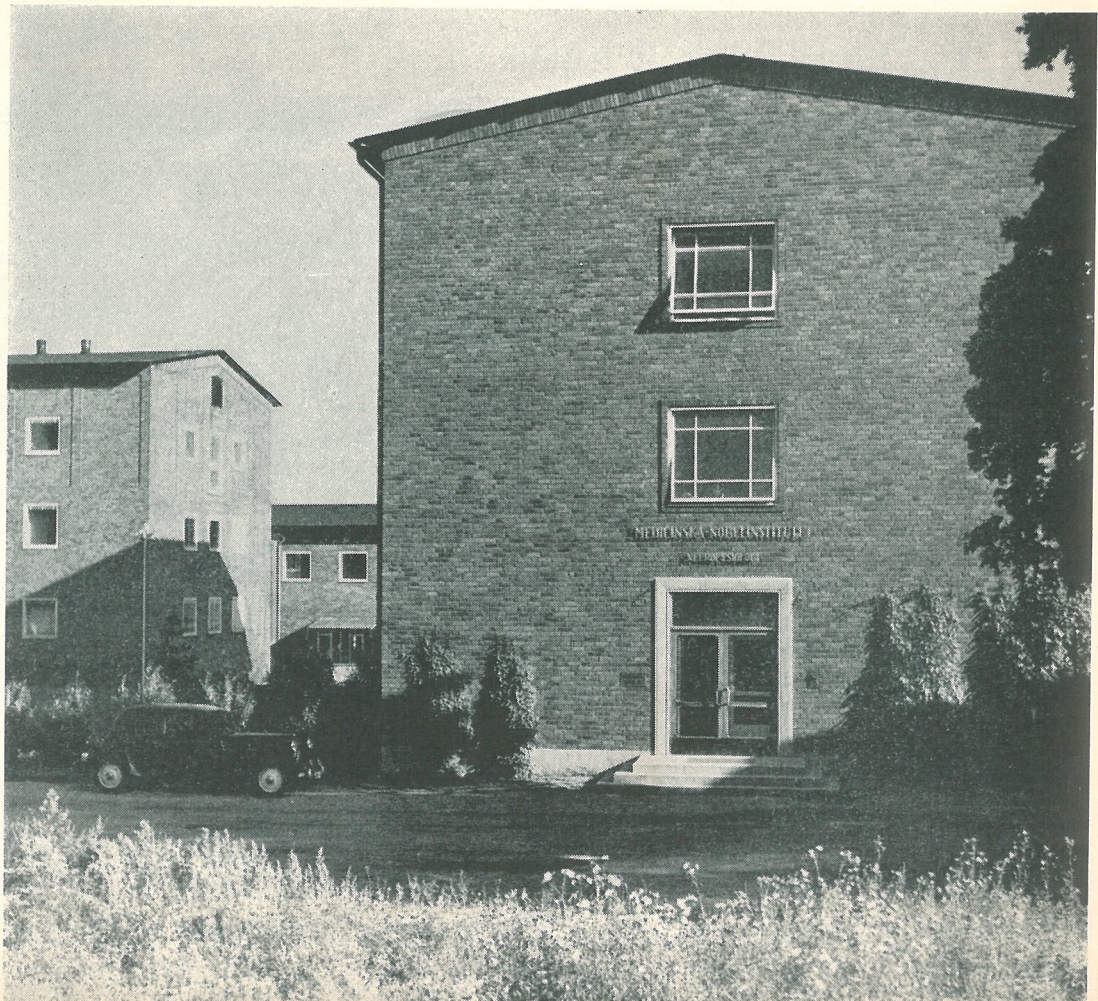


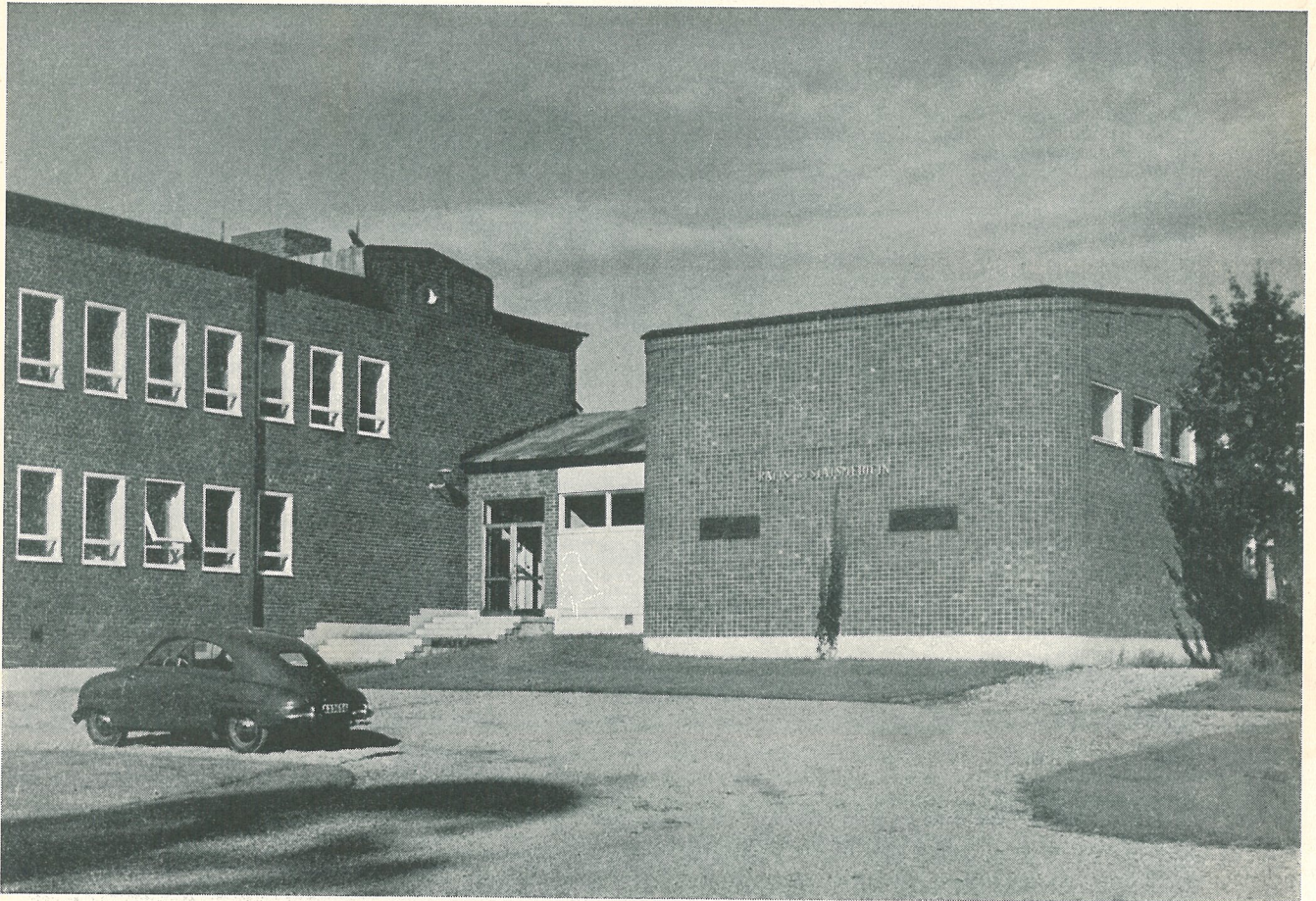
Farmakologiska avdelningen, byggd 1946—1948 (samtidigt med den fysiologiska avdelningen). Samma tegel som ovan.



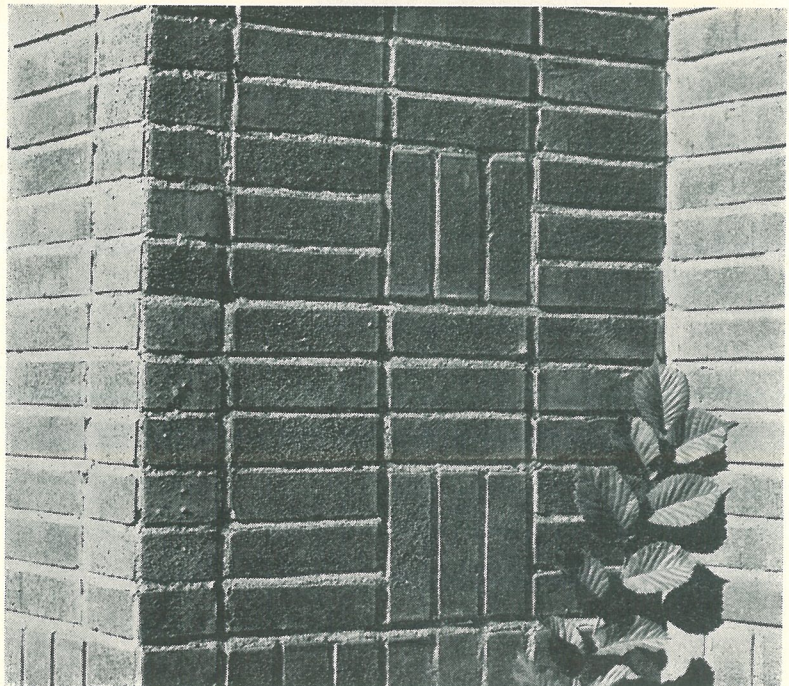
Medicinska Nobelinstitutets byggnader är bekostade av Nobelstiftelsen. Institutet innehåller tre avdelningar — en för biokemisk forskning, en för cellforskning (entrén till båda på bilden t. v.) och en för neurofysiologi (bilden nedan). Till de förstnämnda avdelningarna hör två laboratorier, vilka uppförts med medel från Wallenbergstiftelsen.

Nobelinstitutet byggdes 1946—1947 med byggnadsfirman Nils Nessen AB som entreprenör. Fasadteglet är Lina rött valsat 7,5 × 25 cm. För det biokemiska "Wallenbergslaboratoriet", som på flygbilden syns närmast nederkanten, var dock Olle Engkvist Byggnads AB entreprenör. Det byggdes 1950—1951.





Byggnaden för rätts- och statsmedicin tillkom under åren 1947—1949. Fasadteglet är rött sandat 7,5 × 25 cm från Brogård. Det är "kopfförband" i hörsalens väggar.



Detalj från kemiska avdelningens byggnad, uppförd 1949—1951. Fasadteglet är rött sandat Linategel, 7,5 × 25 cm. De flesta fasaderna härute är annars murade i munkförband (åtta skift).



Mitt i den vilda Solmaskogen, där snoriga stockholmsungar levde rövare för bara en tio år sedan, ligger Karolinska Institutets personalbostäder. De byggdes 1948, och teglet är från Brogård — rött sandat 7,5 × 25 cm.



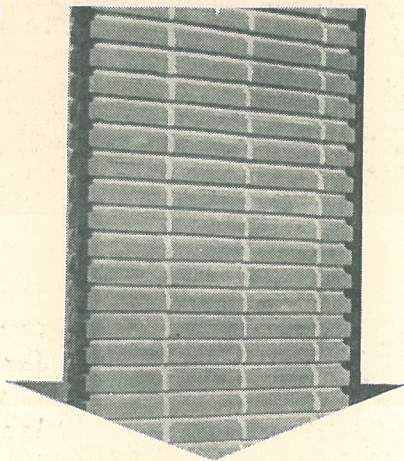
Fasad av äkta handslaget hålkälfasadtegel. **Folkets Hus** i Malmö. Arkitekt SAR Hans Westman, Lund. Entreprenör Malmö Byggnadsgille.

tegel med färg

WEBE-teglets linjespel ger fasaden effektfulla skuggor och färgtoningar. Fasaderna får *yttre värme* genom WEBE-teglets vackra, mörkröda färg och *livlig lyster* genom WEBE-teglets fogform och oregelbundna ytstruktur. Helhetsverkan blir tilltalande och fasaden får ett "dolt kapital".

Kalkylera alltid med WEBE-produkter — Ni får välbränt tegel av hög kvalitet, som inte är dyrare än annat tegel.

tag teglet från



Maskinslaget hålkälfasadtegel möjliggör låga priser. Finns med borstad yta. Begär offert!

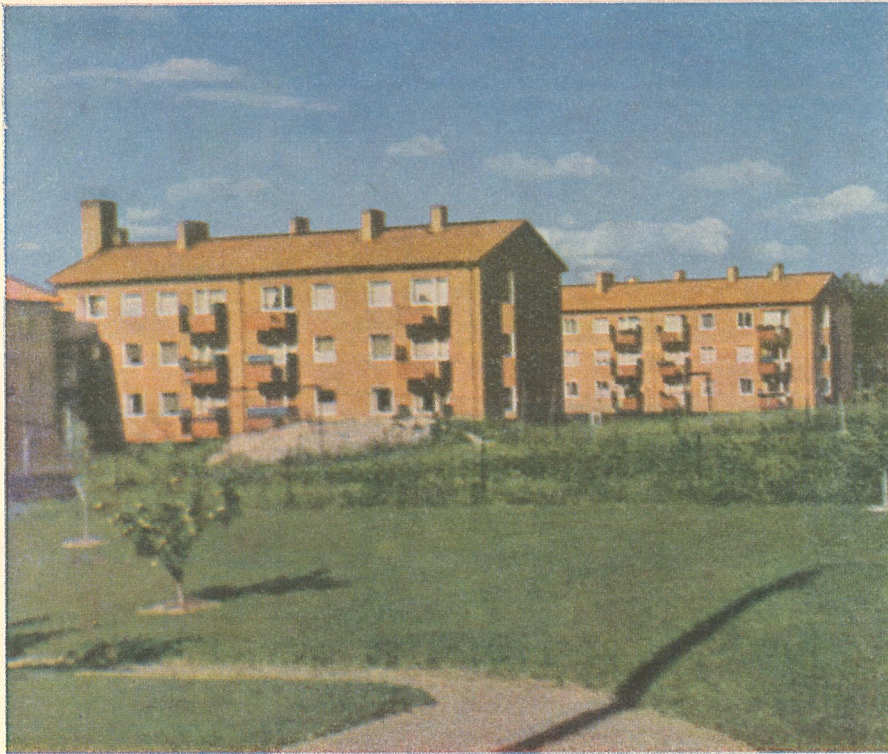
räkna med
WEBE-produkter

WEBERÖDS

Nya Tegelbruks AB

Veberöd

Telefon: 8, 9, 280



3 vånings
smalhus
i Avesta



”Man valde lättfasad...”

Det råder inget tvivel om att vårt fasadtegel, ”lättfasad” som vi kallar det, har slagit igenom i byggkretsar. Allt fler arkitekter och byggnadskonstruktörer väljer ”lättfasad”. Den varma, levande färgen parat med hög kvalitet har skapat en popularitet, som växer sig starkare för var dag.

Vi kallar teglet ”lättfasad” därför att det tillverkas av samma blandningsmassa som det vanliga lättmurteglet. Lättfasadteglet får alltså alla de fördelar, som man räknar med hos 1,4-teglet. Men genom hårdare bränning blir det dessutom garanterat frostbeständigt. Volymvikten ligger på ungefär 1,5.

Vår ”lättfasad” sammanfattar sålunda bakmurningsteglets värmeisolerande egenskaper med det tunga fasadteglets väderbeständighet.



Adress: Jämtbo, Avesta

Arkitekt: HSB Riksförbund

Byggherre: Stiftelsen Avesta
Bostäder

Byggmästare: Byggnadsfirman
Eskil Sundström, Avesta



SALA TEGELBRUKS AKTIEBOLAG

namnanrop SALATEGEL